

Царик П.
Царик Л.**До оцінки сприятливості ландшафтних комплексів НПП "Подільські Товтри" для цілей рекреації**Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка,
м. Тернопіль
e-mail: pitertsaryk@gmail.com

Анотація. Розглянуті основи підходи до оцінки ландшафтних рекреаційних ресурсів за медико-біологічними, психолого-естетичними і технологічними критеріями. Створена оціночна модель ландшафтних комплексів НПП "Подільські Товтри" з урахуванням їх сприятливості для рекреаційних цілей за 12 параметрами, 7 з яких відносяться до психолого-естетичної оцінки території. Проведена типологія ландшафтних комплексів за ступенем сприятливості для розвитку рекреаційної діяльності.

Ключові слова: рекреація, медико-біологічна оцінка, психолого-естетична оцінка, технологічна оцінка, НПП "Подільські Товтри", ландшафтні системи.

Концептуальні основи розвитку сучасної рекреаційної географії базуються на методологічних засадах міжнародної стратегії сталого розвитку, які націлюють на ощадливе, невиснажливе і відповідальне природокористування. Рекреаційне і заповідне природокористування виступають балансаторами сталого природокористування, інтенсивний розвиток яких за останні два десятиліття років стимулює розвиток як теоретико-методологічних, так і прикладних рекреологічних досліджень, важливе місце у яких належить оцінюванню й аналізу рекреаційного потенціалу території.

Аналіз методів оцінки рекреаційного потенціалу території показав можливість використання різносторонніх підходів (бальних, вартісних, рекреологічних, медико-фізіологічних, технологічних тощо). Різносторонні аспекти оцінки рекреаційного потенціалу розглянуті в працях О.В.Мухіної, М.С.Мироненка, Ю.Ф.Безрукова [1], В.П.Руденка [7], Є.Ю. Колобовського, О.О. Бейдика, О.О.Любіцевої, М.Назарова, Д.Постнікова [5], М.Фролової [8] та інших.

Національний природний парк "Подільські Товтри" створено згідно з Указом Президента України від 27 червня 1996 року № 474. Розташований він у межах Городецького, Кам'янець-Подільського та Чемеровецького районів Хмельницької області на площі 261316,0 га (12,5% території області). За площею території парк посідає 5-е місце у Європі. З усієї площі тільки 3081,5 га (1,2%) надано парку в постійне користування, решта земель знаходиться у користуванні сільськогосподарських, лісогосподарських та інших підприємств, сільських рад, фермерів та індивідуальних власників землі.

Оцінку потенціалу рекреаційних ресурсів варто розпочати з аналізу структури земельних угідь, оскільки та співвідношення функціональних зон. Згідно з функціональним зонуванням територія парку розподілена на заповідну зону, площею 1603,8 га (0,6%), зону регульованої рекреації – 11452,2 га (4,3%), зону стаціонарної рекреації – 173,5 га (0,06%) та господарську зону, площею 248086,5 (94,9%). Тому перше і найважливіше запитання про доцільність формування НПП з господарською зоною у 94,9%. Підтвердження цьому знаходимо у аналізі структури земельних угідь парку. Його сільськогосподарське освоєння становить 56,6%, розораність території – 49,4%, розораність с/г угідь – 88%, під забудованими землями – 15,1%, під лісами зайнято – 14,8%, сіножатями і пасовищами – 5,0% (табл.1).

Таблиця 1.

Структура земельних ресурсів НПП "Подільські Товтри" [6]

Угіддя	Площа, тис. га	% до загальної площі
1. Сільськогосподарські землі	148,0	56,6
із них: рілля	130,3	49,8
багаторічні насадження	4,6	1,8
сіножаті	7,0	2,7
пасовища	6,1	2,3
2. Ліси та інші лісовкриті площі	38,8	14,8
3. Забудовані землі	29,4	15,1
4. Болота	0,5	0,2
5. Відкриті землі без рослинного покриву	8,6	3,3
6. Землі під водою	7,8	3,0
7. Інші землі	18,2	7,0
Разом:	261,3	100

Питома вага антропогенізованих ландшафтів під природною рослинністю в межах парку становить – 35,1% або 91,7 тис. га, що і засвідчує реальну площу НПП "Подільські Товтри" за умови вилучення з його території господарських угідь і забудованих земель і встановлення оптимального співвідношення функціональних зон.

Майже на 65% території парку рекреаційний потенціал оцінювати не доцільно, оскільки тут він не високий, та й естетична привабливість цих ландшафтів є мінімальною.

Традиційно у рекреаційній географії склались три типи оцінки рекреаційних ресурсів: медико-біологічний, психолого-естетичний і технологічний.

Медико-біологічний тип включає в себе оцінку кліматичних, бальнеологічних, бальнеогрязевих, рослинних (фітолікувальних) рекреаційних ресурсів з точки зору їх впливу на здоров'я рекреантів. Оцінка проводилась у балах за багатьма критеріями. Для території НПП "Подільські Товтри" оцінка кліматичних ресурсів проводилась за такими критеріями: кількістю днів сприятливих для рекреації (літом більше 70% - сприятливі умови, зимою від 20 до 50% - несприятливі умови для досліджуваної території); тривалості сонячного сяяння за рік (1850-1900 год. обмежено сприятливі (2 бали), більше 1900 – сприятливі (3 бали)); середньої багаторічної швидкості вітру (менше 3,0 м/сек – сприятлива (3 бали), 3,0-4,0 м/сек – обмежено сприятлива (2 бали), більше 4,0 м/сек – несприятлива (1 бал)). Крім того враховувалось наявність в ландшафтних районах лікувальних мінеральних вод і грязей (їх відсутність оцінювалась у 0 балів, наявність кількох об'єктів з неможливістю використання грязей і води у санаторному лікуванні – 1 бал, наявність в кількостях придатних для організації санаторного лікування – 2 бали, наявність при сучасному санаторно-курортному використанню, або промислового розливу – 3 бали). (табл. 3.)

Психолого-естетичний тип оцінки передбачає оцінку емоційного впливу окремих компонентів природного ландшафту на людину. Методи цієї оцінки є доволі складною і зводиться до визначення емоційної реакції людини на певний природний комплекс.

Використовуючи методику Є.Ю.Колбовського Г.О.Мотошина, Л.М.Вдовюк [3] розробили схему естетичної оцінки ландшафтів для рекреаційного використання ландшафтів. В системі оцінки естетичних властивостей ландшафтів використано ряд критеріїв: контрастність ландшафтів, оцінку кольорової гамми на основі її психофізичного впливу на органи чуття; глибину і різноманітність візуальних перспектив; наявність водних об'єктів в ландшафтній структурі, їх кількість і якість; лісистість території; ступінь антропогенної трансформації ландшафтів; наявність в ландшафтах культурних і природних пам'яток (табл. 2).

Для ранжування ландшафто-пейзажних комплексів за естетичною цінністю Г.О.Мотошиною, Л.М. Вдовюк були розроблені оціночні шкали для кожного з вибраних критеріїв. За цими шкалами отриманні значення переводяться в оціночні категорії (бали). Таким чином, отримуються окремі оцінки (для кожного критерію). Сумарна оцінка ландшафту в цілому виводиться через сукупність окремих.

Таблиця 2.

Шкала оцінки пейзажно-естетичної цінності ландшафтів [3]

№ з/п	Оціночні показники естетичної привабливості ландшафтів	Бал	
1	Контрастність ландшафтів – різноманітність структурно різнорідних комплексів (СРК)	Весь пейзажний вид складається з 1-2 СРК	1
		В пейзажі наявні від 2 до 4 СРК при перевазі 1-2	2
		Пейзаж включає більше 4 СРК с переважанням 3-4	3
		Однакова питома вага площ більше 5 СРК	2
2	Кольорова гама пейзажу	Чорний, темно-сірий	0
		Світло-сірий, коричневий	1
		Голубий, зелений	2
		Голубий, зелений с контрастними кольорами - жовтим, білим, червоним тощо	3
3	Глибина перспективи	Фронтальна	1
		Об'ємна	2
		Глибинно-просторова	3
4	Наявність водних об'єктів в ландшафтній структурі, їх якість і кількість	Відсутні	0
		Озера (чисті/забруднені)	1/-1
		Річки (чисті/забруднені)	1/-1
5	Лісистість, %	0	0
		1-15	1
		16-30	2
		30-60	3
		61-85	2
		більше 85	1
6	Ступінь антропогенної трансформації природних ландшафтів	Умовно незмінний ландшафт	3
		Істинно культурний ландшафт	2
		Мало змінений ландшафт	1
		Порушений ландшафт	-3
7	Наявність в ландшафтах символічних об'єктів	Відсутні	0
		Присутні	1

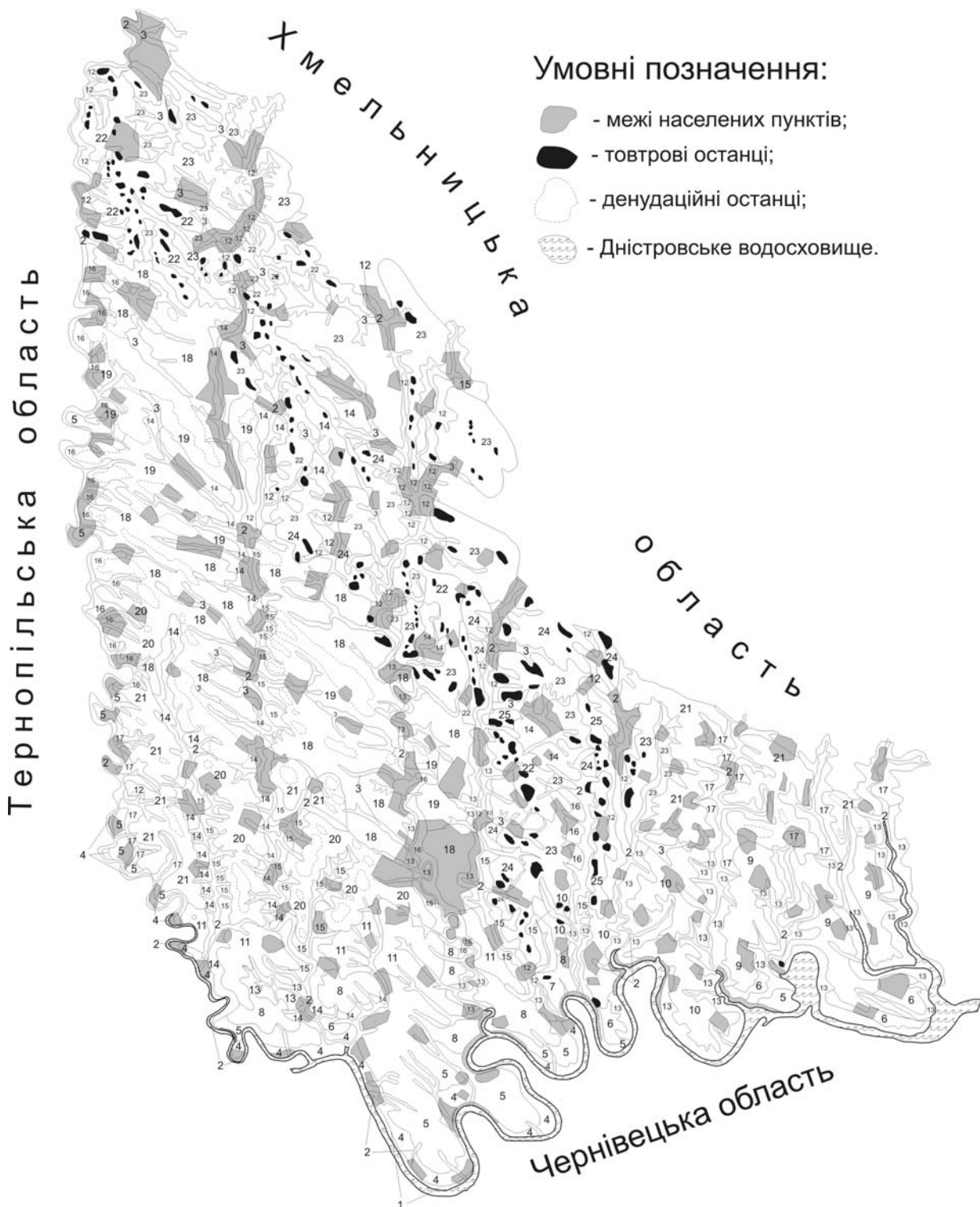

Рис. 1. Ландшафтна схема території НПП "Подільські товтри" (на основі картосхеми Воропай Л.І.) [6]

Умовні позначення:

1. *Заплави Дністра, внутріканьйонні, вузькі, похило-нахилені, дреновані, складені супіщано-суглинково-галечниковим та глинисто-пилуватим алювієм, з дерново-лучними, дерновими та чорноземно-лучними ґрунтами під луками, чагарниками, городами.*
2. *Днища (заплави і низькі тераси) долин приток Дністра і великих балок, вузькі, увігнуті і слабодреновані, з активним розвитком глибинної ерозії русел, складені супіщано-щебнисто-галечниковим алювієм, з дерно-во-лучними і лучними чорноземно-лучними ґрунтами під мезофільними злаково-різнотравними луками, селами, орними угіддями, садами, ставками, пасовищами, шляхами.*
3. *Днища (заплави і низькі тераси) долин приток Дністра і балок, більш широкі, плоскодонні, складені галечниково-суглинковим алювієм, з лучними і лучно-чорноземними ґрунтами під орними угіддями, селами, ставками, садами, шляхами.*
4. *Низькі тераси Дністра і його приток, пологонахилені, складені лесовидними суглинками і супісками,*

- супіщано-галечниковим алювієм, з дерново-лучними, лучно-чорноземними та типовими неглибокими легкосуглинистими чорноземами під орними угіддями, селами, садами, шляхами.
5. Середні тераси Дністра і його приток - пологонахилені, складені лесовидними суглинками, суглинково-галечниковим алювієм, з типовими неглибокими і глибокими малогуmusними і опідзоленими чорноземами під орними угіддями, садами, селами, шляхами.
 6. Високі тераси Дністра, інтенсивно розчленовані, хвилясті, з темно-сірими і сірими лісовими опідзоленими ґрунтами під орними угіддями, ділянками дубово-грабових лісів.
 7. Високі тераси Дністра, інтенсивно розчленовані, хвилясто-горбисті, з поодинокими останцями товтрових горбів, з типовими неглибокими і глибокими малогуmusними, опідзоленими та карбонатними чорноземами під орними угіддями, остепненими луками та пасовищами, локально закарстовані.
 8. Високі тераси Дністра, розчленовані, плоско-хвилясто-западинні і слабозакарстовані, з типовими неглибокими малогуmusними, опідзоленими, частково оглеєними чорноземами та темно-сірими лісовими ґрунтами під орними угіддями, остепненими луками, шляхами.
 9. Надвисокі тераси Дністра, інтенсивно розчленовані, плоско-хвилясті, з сірими і темно-сірими лісовими опідзоленими ґрунтами під орними угіддями, ділянками дубово-грабових лісів, шляхами.
 10. Надвисокі тераси Дністра, інтенсивно розчленовані, хвилясто-горбисті, з останцями товтрових горбів, з типовими, карбонатними і опідзоленими чорноземами під орними угіддями, остепненими луками-пасовищами.
 11. Надвисокі тераси Дністра, розчленовані, плоско-хвилясто-западинні, слабозакарстовані, з типовими і опідзоленими чорноземами і темно-сірими лісовими опідзоленими ґрунтами під орними угіддями, суходольними луками, ділянками дубово-грабових лісів.
 12. Схили дуже круті високі складнопрофільні "стілки", ерозійно-обвальні, яружно-зсувні, інтенсивно почленовані численними ярами і балками, з уступами і карнізами скельних виходів корінних порід, з еродованими дерново-карбонатними ґрунтами під лучно-степовою рослинністю, пасовищами і заростями ксерофітних чагарників.
 13. Схили круті і дуже круті, ерозійно-обвальні, яружно-зсувні, інтенсивно розчленовані ярами і балками, із скельними виходами корінних порід, еродованими сірими лісовими опідзоленими, дерново-карбонатними і дерново-лучними ґрунтами під ділянками дубово-грабових лісів, остепненими луками пасовищ, заростями ксерофітних чагарників і низькостовбурних розріджених лісових насаджень.
 14. Схили сильноспадисті і спадисті, інтенсивно розчленовані, ерозійно-яружні, з сильнозмитими світло-сірими і сірими лісовими опідзоленими ґрунтами під дубово-грабовими лісами і вторинними луками-пасовищами.
 15. Схили стрімкі і сильноспадисті, інтенсивно розчленовані, з ерозійними, карстовими і техногенними формами рельєфу, з еродованими і сильнозмитими світло-сірими і сірими лісовими опідзоленими ґрунтами під ділянками дубово-грабових лісів та вторинними луками-пасовищами.
 16. Схили спадисті, інтенсивно розчленовані, ерозійно-зсувні, з середньозмитими темно-сірими і сірими лісовими опідзоленими ґрунтами та опідзоленими чорноземами під ділянками дубово-грабових лісів, орними угіддями, селами, вторинними суходільними луками-пасовищами.
 17. Схили спадисті та пологі, інтенсивно розчленовані, ерозійно-зсувні, з середньозмитими опідзоленими і типовими неглибокими малогуmusними чорноземами та темно-сірими лісовими ґрунтами під орними угіддями, остепненими луками-пасовищами і селами.
 18. Рівнини і високі рівнини, похилені плоско-хвилясті лощинно-долинні, слабозчленовані, слабодреновані з типовими неглибокими малогуmusними, опідзоленими і лучними, деколи оглеєними чорноземами під орними угіддями, селами, садами, шляхами.
 19. Височини, похилені, інтенсивно розчленовані грядово-лощинні, з типовими малогуmusними, опідзоленими, лучними і опідзоленими чорноземами під орними угіддями, садами, селами.
 20. Високі рівнини і височини увалисто-горбисті, розчленовані, слабозакарстовані з поодинокими карстовими западинами, з сірими і темно-сірими лісовими опідзоленими ґрунтами під орними угіддями, садами, селами, масивами дубово-грабових лісів.
 21. Височини грядово-горбисті, лощинно-балочно-долинні, із світло-сірими і сірими лісовими опідзоленими ґрунтами під орними угіддями з дубово-грабовими лісами.
 22. Пасмогір'я припідняте над притовтровими рівнинами на 50-60м, з карстовими (печери, гроти, лійки), ерозійними (долини, балки, улоговини) і техногенними (кар'єри, відвали, скельні розсипи, тераси) формами рельєфу, із скелетними еродованими перегнійно-карбонатними і світло-сірими лісовими опідзоленими ґрунтами, під складними багатоярусними дубово-грабовими і дубово-буковими лісами, вирубками, різнотравно-злаковими луками.
 23. Горбогір'я, підняті над притовтровими рівнинами на 30 - 70м з карстовими, ерозійними, техногенними формами рельєфу, із щербуватими перегнійно-карбонатними і сірими лісовими опідзоленими ґрунтами під дубово-грабово, рідше - під дубово-буковими лісами, вирубками, різнотравно-злаковими та остепненими луками-пасовищами.
 24. Височини інтенсивно розчленовані, підняті над притовтровими рівнинами на 20-30м, з більш потужним покривом лесовидних суглинків, з ерозійними, карстовими, техногенними формами рельєфу, з темно-сірими лісовими опідзоленими ґрунтами, опідзоленими, карбонатними і типовими малогуmusними чорноземами під орними угіддями, селами, лучно-степовою рослинністю пасовищ.
 25. Улоговини полоогоувігнуті, розчленовані, з потужним покривом лесовидних суглинків, озерними карбонатними глинами, з намитими опідзоленими і типовими глибокими малогуmusними глеуватими чорноземами і темно-сірими лісовими опідзоленими ґрунтами під орними угіддями, селами, шляхами, мезофільними луками-сінокосами та пасовищами.

Авторами було прийнято, що найбільш цінними ландшафтами є такі, що отримали в сумі 15-20 балів, високоцінними – 10-14, середньої цінності 5-9, малоцінні 1-4 бали.

Технологічний тип оцінки розглядає оцінку водних, пляжних і земельних рекреаційних ресурсів. З одного боку оцінюється придатність тих чи інших комплексів для видів рекреаційних занять, з іншого боку – можливість інженерно-будівельного використання території.

Була проведена бальна оцінка ландшафтів по їх придатності до різноманітних видів рекреаційних занять (непридатні для жодного виду – 0 балів, придатні для 1-2 видів – 1 бал, придатні до 3-4 видів – 2 бали, придатні для 5 і більше видів рекреаційних занять – 3 бали). Були обрані наступні види рекреаційних занять: лікувально-курортна рекреація, купально-пляжний відпочинок, прогулянкові рекреації, водно-спортивна-рекреація, спортивна рекреація, пізнавальна рекреація, рекреація пов'язана з полюванням, рибальством і збиранням дарів природи.

На матеріалах НПП "Подільські Товтри" проведено оцінку ландшафтів за їх сприятливістю до рекреаційної діяльності за методикою Л.П.Цариком, Г.В.Чернюк [9]. Базовою основою для оцінки рекреаційної придатності території стала ландшафтна картосхема, оскільки у даному випадку об'єктами оцінки виступають природні територіальні комплекси.

Проведена сумарна бальна оцінка ландшафтів за дванадцятьма критеріями НПП "Подільські Товтри" зведена у таблицю 3.

Таблиця 3.

Ступінь сприятливості ландшафтних комплексів для рекреації

№ на карті	Естетичний тип оцінки (20 балів)								Медико-біологічний тип оцінки (10 балів)				Технологічна оцінка (6 балів)			Загальна сума балів (максимально 33 бали)
	Контрастність (3)	Кольорова гамма (3)	Глибина перспективи (3)	Наявність водойм (2)	Лісистість (3)	Трансформованість ланд.. (від 3 до -3)	Наявність цікавих об'єктів (1)	Сумма балів (20)	Час сонясного сяяння (3)	середня багаторічна ш-ть вітру (3)	Оцінка бальнеологічний ресурсів (4)	Сумма балів (10)	Придатність компл. для рекреації (3)	Можливість інжен.-будів. використання	Сумма балів (6)	
1	2	3	3	-1	0	-3	1	5	3	3	0	6	3	1	4	15
2	3	3	3	1/-1 (0)	0	-3	1	6	2,5	3	4	8,5	3	1	4	17,5
3	2	3	3	1/-1 (0)	0	-3	1	5	2	3	4	9	3	2	5	19
4	2	1,5	2	0	0	-3	1	3,5	3	3	0	6	1	3	4	10,5
5	2	1,5	2	0	0	-3	0	2,5	3	3	0	6	1	3	4	9,5
6	1	1,5	2	0	1	-3	0	2,5	3	3	0	6	2	3	5	10,5
7	2	3	2	0	0	-3	0	4	3	3	0	6	2	3	5	12
8	1	1	2	0	0	-3	0	4	3	3	0	6	1	3	4	11
9	1	1	2	0	1	-3	0	2	3	3	0	6	1	3	4	9
10	1	1	2	0	0	-3	0	1	3	3	0	6	1	3	4	8
11	2	1	2	0	1	-3	0	3	3	3	0	6	1	3	4	9
12	2	3	3	0	1	1	1	11	2	3	0	5	2	0	2	18
13	3	3	3	0	1	1	1	12	2	3	4	9	2	0	2	23
14	1	1,5	3	0	1	1	0	7,5	2	3	0	5	2	1	3	14,5
15	1	3	3	0	1	1	0	9	2	3	0	5	2	1	3	16
16	2	1,5	2	0	1	-3	0	3,5	2	3	0	5	2	2	4	10,5
17	2	1	2	0	0	-3	0	2	2	3	0	5	2	2	4	9
18	2	1	1	0	0	-3	0	1	2	3	0	5	1	3	4	7
19	2	1	1	0	0	-3	0	1	2	3	0	5	1	3	4	7
20	2	1,5	1	0	1	-3	0	1,5	2	3	0	5	1	3	4	7,5
21	1	1	1	0	1	-3	0	1	2	3	0	5	1	2	3	7
22	2	3	3	0	2	1	1	12	2	2	0	4	3	1	4	19
23	2	3	3	0	1	1	1	11	2	2	0	4	3	1	4	19
24	2	1	3	0	0	-3	0	3	2	2	0	4	1	3	4	8
25	2	1	2	0	0	-3	0	2	2	3	0	5	1	3	4	8

Аналіз таблиці показав, що найбільш сприятливі для рекреації ландшафти парку приурочені до терасових, схилових і заплачних елементів каньйоноподібних річкових долин Дністра і його допливів з загальною сумою 15-23 бали та припіднятого пасмогір'я Товтрового пасма – 19 балів.

Середні показники рекреаційної придатності характерні для схилових елементів річково-долинних ландшафтів, почленованих яружно-балковою ерозією і складають 10-14,5 балів. Найнижчі показники рекреаційної придатності характерні для рівнинних і високо-рівнинних та притовтрових височинних місцевостей під орними землями, забудовою.

Поєднаний аналіз таблиці і карти показав, що ландшафти сприятливі для рекреації складають близько 28% території, понад 70% ландшафтів є малоприсадними для рекреаційного використання, через їх розораність, забудованість, низьку естетичну привабливість та екологічну безпечність. Це ще раз підтверджує факт, що сучасна площа НПП "Подільські Товтри" є необгрунтовано великою, і може бути скорочена в три рази.

Більшість ландшафтів НПП "Подільські Товтри" мають середній і низький рекреаційний потенціал ландшафтних ресурсів (від 61 до 21% оціночної шкали), що свідчить про невисокі рекреаційні можливості антропогенізованих ландшафтів парку. Найвищу рекреаційну привабливість мають річково-долинні ландшафти Дністра і його допливів та горбогірно-пасмові ландшафти Товтровоного кряжу.

Література

1. Безруков Ю. Ф. Рекреационные ресурсы и курортология / Ю. Ф. Безруков. Учебное пособие. – Симферополь, 1998. – С. 47 - 62.
2. Дирин Д. А. Оценка пейзажно-эстетической привлекательности ландшафтов: методологический обзор / Д. А. Дирин // Известия Алтайского государственного университета. – 2010. – №3. – С. 120 - 124.
3. Мотошина А. А. Оценка эстетических свойств ландшафтов Тобольского района Тюменской области в рекреационных целях / А. А. Мотошина, Л. Н. Вдовюк // "Географический вестник" Пермского университета. – Пермь: 2012. – №4 (23). – С. 10 - 20.
4. Назаров Н. Н. Оценка пейзажно-эстетической привлекательности ландшафтов Пермской области для целей туризма и рекреации / Н. Н. Назаров, Д. А. Постников // Известия РГО. – 2002. – Вып. 4. – С. 3 - 18.
5. Николаев В. А. Эстетическое восприятие ландшафта / В. А. Николаев // Вестник Моск. ун-та. – Серия 5, География. – 1999. – №6. – С. 10 - 15.
6. НПП "Подільські товтри". Офіційний сайт. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.tovtry.km.ua/ua/>
7. Руденко В. П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. [У трьох частинах: Підручник.] / В. П. Руденко – Чернівці : ЧНУ, 2010. – С. 101 - 103.
8. Фролова М. Ю. Оценка эстетических достоинств природных ландшафтов / М. Ю. Фролова // Вестник Моск. ун-та. – Серия 5, География. – 1994. – №2. – С. 30 - 33.
9. Царик Л. П. Природні рекреаційні ресурси: методи оцінки й аналізу / Л. П. Царик, Г. В. Чернюк. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2001. – 188 с.
10. Чернюк Г. В. Кліматичні ресурси Поділля / Г. В. Чернюк, Л. П. Царик // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія. – 2008. – №1. – С. 53-65.

Аннотация. П. Царик, Л. Царик **К оценке потенциала ландшафтных комплексов НПП "Подольские Товтры" для целей рекреации.** Рассмотрены основные подходы к оценке ландшафтных рекреационных ресурсов по медико-биологическим, психолого-эстетическим и технологическим критериям. Создана оценочная модель ландшафтных комплексов НПП "Подольские Толтры" с учетом их благоприятности для рекреационных целей по 12 параметрам, 7 из которых относятся к психолого-эстетической оценки территории. Проведена типология ландшафтных комплексов по степени благоприятности для развития рекреационной деятельности.

Ключевые слова: рекреация, медико-биологическая оценка, психолого-эстетическая оценка, технологическая оценка, НПП "Подольские Толтры", ландшафтные системы.

Abstract. P. Tsaryk, L. Tsaryk **To assess the potential of landscape complexes NP "Podil's'ki Tovtry" for recreation.** The main approaches to the assessment of landscape recreational resources on biomedical, psychological and aesthetic, technological criteria. Established assessment model landscape complexes NP "Podil's'ki Tovtry" subject to their favorability for recreational purposes on 12 parameters, 7 of which are psychological and aesthetic evaluation territory. Held typology of landscapes on the ease of development for recreational activities.

Keywords: recreation, medical and biological assessment, psychological and aesthetic evaluation, process evaluation, NP "Podil's'ki Tovtry", landscape systems.

Поступила в редакцию 03.02.2014 г.